

Vrijeme promjena

Lav Iljič Suslov nije mogao vjerovati u što gleda, čak ni dok se događalo pred njegovim očima. Sjedio je u svojoj staroj škripavoj fotelji i gledao televizor držeći tanjur juhe u ruci. Nije ju ni dotakao. Svu pozornost usmjerio je prema ekranu i strahoti na njemu. Krvavo-crvena zastava polako se spuštala praćena prekrasnom izvedbom himne države koja je, bez ikakve sumnje, bila najbolja u povijesti. Ubrzo ju je zamijenila potpuno drugačija zastava: trobojnica koja je, uz pratnju iste himne, zauzela mjesto crvenog barjaka.

Znači... Gotovo je.

Odloživši tanjur na stolić, ugasio je televizor i otišao u spavaću sobu. Prišao je ormaru i otvorio ga. Ono što je tražio nalazilo se na najvišoj polici i morao se podići na prste da bi ga dohvatio. Izvukao je stari album čije su korice ukrašavale crvene i bijele ruže i sjeo na krevet. Prisjetio se svoje majke koja je stranice albuma popunjavala fotografijama i gledala ih svaki put kada bi svađa između nje i oca bila žešća nego inače. On bi izletio iz stana i otišao u dugu šetnju, a ona se zatvarala u sobu i vraćala u sretnija vremena, vremena kada se njezin muž još uvijek ponašao kao obiteljski čovjek, a ne kao partijski birokratski dupelizac.

Nije pregledavao album od početka. Otvorio ga je tamo gdje je znao da počinju fotografije iz školskih dana. Na svakoj je stajao na istom mjestu: drugi slijeva u drugom redu - i svake je godine postajao sve viši. Uslijedile su fotografije svih dječjih skupina kojih je bio dio: od oktjabronaka do pionira; bezbroj fotografija nasmijana Lava među prijateljima koji su rasli zajedno s njim i sudjelovali na paradama i natjecanjima. Na većini su njih crveni barjak ukrašen srpom i čekićem ili Lenjinova slika bili vidljivi koliko i lica djece, bitni za fotografije koliko i fotoaparat kojima su uslikane. Bio je sretan tada, barem većinu vremena.

Za fotografijama iz njegove mladosti uslijedile su one koje su prikazivale njegove uspjehe: deseci fotografija s radnicima iz njegove tvornice, fotografije s njegova vjenčanja i na kraju fotografije obitelji koju je stvorio: njegova supruga Svetlana, njegov stariji sin Vladimir, njegova ljupka kćer Nadežda i na kraju mali modrooki Karl. Uokvirena slika Lenjina ponovno je bila čest motiv, i to po njegovu zahtjevu. Ista slika i sada je visjela u njegovu dnevnom boravku. A što sada da napravi s njim? Država za koju se borio ne postoji, vlada koju je stvorio raspuštena je, a san o proleterskom raju leži u hladnom grobu dok njegovi neprijatelji slave i plešu oko njega.

A zašto i ne bi? Oni su pobijedili. Unatoč svim tenkovima i mašineriji koju je on pomogao stvoriti tijekom svog rada u tvornici, unatoč heroizmu velikih ljudi kao što su Gagarin i Žukov i unatoč radu i mucu milijuna proletera diljem svijeta povezanih zajedničkom borbom i zajedničkim neprijateljima, prva proleterska država umrla je bez ijednog ispaljenog metka. Čak je i Komitet, sastavljen od posljednjih dovoljno hrabrih da stanu u obranu Saveza, zakazao u svojoj zadaći.

Sve te republike otišle su svojim putem, uz iznimku pustopoljine imena Kazahstan, i stale uz neprijatelja. "Saveznici" kao Poljska i Rumunjska nisu bili ništa bolji. Sada je Rusija stajala sama, s novom zastavom, novom vladom i novom ekonomijom. Ekonomijom koja, izgleda, nije imala koristi ni od njegove voljene tvornice ni od svih tih ljudi koji su se u njoj patili – uključujući i njega.

Svi dani utrošeni u stvaranje bili su nizašto; nema više Komsomola, partije, tvornice počašćene imenom Nikolaja Averina. Sve je nestalo kao da nikad nije ni postojalo.

Podigao je pogled prema zidu i fotografijama koje su visjele na njemu. Prva je prikazivala sina Vladimira, mladića u svečanoj vojničkoj uniformi pored kojeg su stajali on i njegova žena; ponosni roditelji. Trebao se vratiti kući krajem prosinca '88. proslaviti Novu godinu s njima. Umjesto njega stiglo je pismo u kojem je pisalo da više neće vidjeti ni njegovo truplo;

njegov helikopter oboren je iznad Hindukuša. Fotografija pored nje prikazivala je vjenčanje. Mladenka je bila njegova kćer, a mladoženja debeli tridesetogodišnjak, sin utjecajna partijca koji im je i sredio stan u kojem su sada živjeli. Bila je to Svetlanina ideja, i stan i Nadeždin brak s tom svinjom. Ona je sada živjela u Lenjingradu, u dobrom stanu dovoljno velikom za dvoje djece. Poslala mu je sliku dvoje pelenaša baš prije nekoliko tjedana. Mali se zvao Georgij, a mala Aleksandra. Bio je zadovoljan time. Bio bi zadovoljniji da je njegova kćer ostala vjerna svemu što su je on i škole godinama pokušavale naučiti.

Na slici blizanaca najduže je zadržao pogled. Oni su bili budućnost, a on, umorni starac, bio je prošlost. Sav je njegov rad potraćen i sve što je stvorio, palo je u vodu, ali to dvoje balavaca gradit će ovu novu državu onako kako je on gradio prošlu. Hoće li i njihovi napori pasti u vodu kao njegovi? Nadao se da ne, ali bio je dovoljno star da zna bolje. Možda bi se trebao početi moliti kao što je njegova Svetlana počela nedavno. To ne bi bilo veoma komunistički od njega, ali što s time? To sad nije bitno. Prošlost je mrtva, a budućnost opasna i nesigurna. Trebalo se pripremiti. Vratio je album na mjesto i izašao iz sobe.

„Svetlana! Karl! Dolazite u kuhinju! Moramo pričati! Treba planirati, treba se pripremiti! Vrijeme je za promjene! Za reforme, kako biste vi rekli!“